

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_670
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Gramatické tvary a konstrukce
Autor, spoluautor:	Mgr. Markéta Macháčková
Název DUMu:	Vrstvy slovní zásoby
Pořadové číslo DUMu:	10
Stručná anotace:	<p>Výukový materiál se zabývá problematikou vrstev slovní zásoby. Podle příznaků nebo zbarvení slov rozlišujeme slova spisovná, nespisovná, dobově zbarvená a citově zbarvená. Materiál danou problematiku procvičuje a uvádí příklady.</p>
Ročník:	4.
Obor vzdělání:	63 – 41 – M/01 Ekonomika a podnikání
Metodický pokyn:	Žáci použijí snímky s úkoly a závěrečným testem, které slouží k procvičení látky.
Výsledky vzdělávání:	Žák se orientuje se ve výstavbě textu.
Vytvořeno dne:	17. 7. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Vrstvy slovní zásoby

Slovní zásoba

= soubor všech slov a slovních spojení, která se vyskytují v určitém jazyce

- obsahuje slova **neutrální** (lze je použít v jakékoliv situaci) a slova **příznaková** (mají zvláštní zabarvení, příznak)

=> podle tohoto hlediska se rozlišují různé vrstvy slovní zásoby

Příznak – spisovnost/ nespisovnost

1. Spisovná slova – řadíme sem různé výrazy:

- slova hovorová (kluk)
- slova knižní (chrabrý)
- slova odborná (politologie)
- slova básnická (luna)

2. Nespisovná slova

- nářeční výrazy (dlážka = podlaha)
- slangové výrazy (filda = filozofie)
- argot (fízl = policista)

Dobové zabarvení

- 1. slova historická (historismy)** – pojmenovávají zaniklé skutečnosti (*sudlice, tolar*)
- 2. slova zastaralá (archaismy)** – slova, která ustupují novějším výrazům (*drahný = dlouhý; býti = být*)
- 3. slova nová (neologismy)** – nově utvořená nebo přejatá slova (*zohlednit*)

Expresivní slova (kladně zabarvená)

- 1. dětská slova** – používají je dospělí při rozhovoru s dětmi (*papat*)
- 2. familiární slova** – používají se v důvěrném rozhovoru (*miláček*)
- 3. hypokoristika** – používají se v domácí prostředí, nejčastěji se jedná o obměny jmen (*Honzík, Pepa*)

Expresivní slova (záporně zabarvená)

- 1. slova hanlivá** – vyjadřují negativní hodnocení, mohou mít urážlivý charakter
(*bába*)
- 2. slova zhrubělá** – jedná se o drsnější vyjádření
(*žrát*)
- 3. slova vulgární** – mohou sem patřit např. nadávky (*hajzl*)

Závěrečný test

1. Vypište slova neutrální

mléko, sluníčko, pes, škola, pětikilo, miláček, zítra, les, psina, strom, kytička

2. Vyhledejte slova knižní a nahraďte je slovy téhož významu, ale běžně užívanými

- a) Robátko se na nás usmálo.
- b) Dostavil se kýžený úspěch.
- c) Blankytné nebe se najednou zatáhlo.

3. Do jaké skupiny patří tato slova

Majka, Vráťa, Jožka, Milouš, Lidunka, Anička, Venda

Řešení závěrečného testu

1. mléko, pes, škola, zítra, les, strom
2. **A)** robátko – děťátko
B) kýžený – vytoužený
C) blankytné – jasně modré
3. Slova domácká (hypokoristika)

Použitá literatura

HLAVSA, Zdeněk. Český jazyk pro střední odborné školy a studijní obory středních odborných učilišť všech typů. 2. přeprac. vyd., v SPN 1. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1996, 278 s. ISBN 80-859-3730-1

MUŽÍKOVÁ, Olga. *Odmaturuj! z českého jazyka: rozšířené vydání doplněné o praktickou část.* 3., dopl. vyd. Brno: Didaktis, c2007, 168 s. ISBN 978-80-7358-082-7.